

УДК 325.1:341.43

S. Olinyk

MAIN GENERALLY RECOGNIZED PRINCIPLES OF THE INTERNATIONAL LAW AS A BASIS FOR THE READMISSION OF PERSONS

С.М. Олійник

*здобувач кафедри теорії та історії
держави і права юридичного факультету
ВНЗ «Національна академія управління»*

ОСНОВНІ ЗАГАЛЬНОВИЗНАНІ ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ЯК БАЗИС РЕАДМІСІЇ ОСІБ

Постановка проблеми. Вітчизняні дослідники відзначають, що нормативний масив міжнародного права структурований у багатьох площинах, зокрема у площині ієрархії його норм. Коли йдеться про ієрархічну структуру міжнародного права, доцільно виділити передусім основні принципи міжнародного права як головні системоутворюючі засади цієї системи права. Саме принципи міжнародного права є індикатором відповідності масиву норм міжнародного права потребам і засадам функціонування системи права. І в разі невідповідності система міжнародного права відкидає такі норми. Поза основними принципами не може функціонувати жоден інститут чи галузь, і навіть система міжнародного права в цілому [1, с. 155].

При цьому слід відзначити, що до принципів будь-якої галузі (інституту) або будь-якої сукупності норм міжнародного права відносяться основні принципи міжнародного права. Аналізуючи особливості системного розвитку сучасного міжнародного права, Є. Рувько зазначає, що міжнародне право являє собою систему взаємопов'язаних норм, кожна з яких повинна сприйматися у взаємозв'язку одна з одною. Перетворення міжнародного права у високорозвинену правову систему здійснюється шляхом узгодження і підпорядкування міжнародно-правових норм з усією системою права, до складу якої вони входять. Виразниками системних вимог до норми є основні принципи сучасного міжнародного права [2, с. 12]. З точки зору пізнання системних якостей сучасного міжнародного права важливою є не лише констатація ключового

характеру принципів, але й розуміння їхньої особливої структурної ролі в організації права. Принципи не просто визначають загальний характер міжнародного права, а виконують функцію певної конструкції, довкола якої формуються норми, інститути і вся система права в цілому [3, с. 93].

В. Акуленко наголошує, що кожній галузі міжнародного права притаманні принципи, керівні положення, на яких базується відповідна галузь. Це загальновизнані принципи міжнародного права, такі як суверенна рівність держав, повага національного суверенітету, заборона застосування сили або погрози силою невтручання у внутрішні справи держав тощо [4, с. 69–70].

Одним із основних елементів формування й існування інституту міжнародного права є наявність спеціальних принципів такого інституту. Водночас, як слушно відмічає А. Кориневич, спираючись на дослідження А. Мовчана [5, с. 45–48], спеціальні принципи сучасного міжнародного права походять від загальноприйнятих основних принципів міжнародного права, адже основні принципи міжнародного права є фундаментом усієї системи міжнародного права і співдружність держав постійно приділяє увагу їхньому подальшому удосконаленню і прогресивному розвитку [6, с. 121].

Загальні принципи міжнародного права, актуалізуючи в собі найкращі ідеї, рішення й формули від античності і до сьогодні, є втіленням «духу» західної правової науки – самобутнім і досить успішним досвідом узгодження переважно індивідуалістично вмотивованих принципів природного права із соціально орієнтованими нормами громадського й державного ладу. На них, як на найбільш випробувані часом здобутки цивілізації у сфері правового регулювання суспільних відносин, орієнтуються суб'єкти як приватно-, так і публічно-правових відносин [7, с. 54].

Загальновизнано, що основні принципи міжнародного права – це імперативні норми (*jus cogens*), тобто відхилення від них ні індивідуально, ні за згодою суб'єктів міжнародного права неприпустимо. Саме це забезпечує їх універсальний характер, а в підсумку це означає, що будь-яке порушення основних принципів міжнародного права будь-яким суб'єктом міжнародного права призводить до заподіяння суттєвої шкоди законним інтересам інших суб'єктів [8, с. 31].

Як наголошує О. Цветков, загальновизнані принципи і норми міжнародного права за своєю правовою природою є юридичними законами міжнародного життя, порушувати які ніхто немає права. Імперативний та універсальний характер принципів міжнародного права означає, що всі конкретні норми міжнародного права, у т.ч. створювані у договірній практиці держав, не повинні суперечити основним принципам цього права [9, с. 61]. Це обумовлює необхідність дослідження норм міжнародних реадмісійних угод щодо їх відповідності основним загальновизнаним принципам міжнародного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діалектика утворення та розвитку інституту реадмісії осіб демонструє широту поглядів на його поняття, сутність і зміст. При цьому доволі незначна кількість вітчизняних (Л. Ананко, С. Книш, Я. Костюченко та ін.) і зарубіжних (О. Кажасева, К. Кисельова та ін.)

дослідників проблеми міжнародно-правового регулювання реадмісії осіб не приділили уваги розгляду проблеми принципів цього інституту.

Мета статті полягає у здійсненні аналізу застосовності до міжнародно-правових відносин у сфері реадмісії осіб основних загальноновизнаних принципів міжнародного права.

Основні результати дослідження. Відомо, що основні загальноновизнані принципи міжнародного права, що також називають універсальними принципами, закріплені у Статуті ООН, Декларації про принципи міжнародного права 1970 р., а також Заключеному акті НБСЄ 1975 року.

Одним із принципів, загальноновизнаних міжнародним співтовариством, є принцип незастосування сили і погрози силою. У міжнародних відносинах він має свою історію становлення, яка пройшла шлях від морального осуду застосування сили у працях передових мислителів різних епох до правових актів внутрішньодержавних рівнів і до часткового правового обмеження застосування сили в Статуті Ліги Націй, до перших багатосторонніх договорів, що забороняють застосування сили чи погрозу силою, і, нарешті, до повної заборони в Статуті ООН [10, с. 234–235]. Відповідно до пункту 4 статті 2 Статуту ООН «усі члени Організації Об'єднаних Націй утримуються в своїх міжнародних відносинах від погрози силою або її застосування як проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави, так і іншим чином, несумісним з цілями Об'єднаних Націй» [11]. Йдеться про недопустимість застосування сили чи погрози її застосування з метою вирішення міжнародних спорів. Причому заборонене як пряме застосування сили (наприклад, вторгнення збройних сил однієї держави на територію іншої держави чи воєнна окупація), так і непряме застосування сили (наприклад, надання допомоги одній зі сторін у громадянській війні або в організації терористичних актів в іншій державі) [12, с. 60].

Як відмічає А. Дмитрієв, першим багатостороннім міжнародним договором, що забороняє агресивну війну, став Паризький договір (відомий як Пакт Бріана-Келлога) від 27 серпня 1928 року [10, с. 235]. Відповідно до статті 2 цього договору встановлено, що урегулювання чи розв'язання спорів або конфліктів будь-якого характеру чи походження, що можуть виникнути між державами, мають завжди вирішуватися тільки мирними засобами [13]. При цьому ні у Статуті ООН, ні в Декларації про принципи міжнародного права [14] не розкривається положення про те, що слід розуміти під «силою». Однак аналіз їх змісту дозволяє дійти висновку про можливість силового впливу не тільки через застосування збройних сил, але й іншим способом. В. Лисик вбачає прояв сили у формі ультиматуму, у разі невиконання відповідних вимог до держави будуть застосовані силові засоби [12, с. 60].

На таких самих засадах здійснюється реалізація міжнародних договорів про реадмісію осіб. Зокрема, відповідно до пункту 3 статті 8 та пункту 2 статті 11 Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб [15], практичне повернення чи транзитне перевезення нелегального мігранта однією державою до іншої (або її територією) може бути здійснено виключно за добровільною згодою держави. За таких умов реадмісія осіб силою виключається.

Ці ж положення безпосередньо пов'язують принцип незастосування сили або погрози силою з принципом вирішення міжнародних спорів мирними засобами, що закріплений, зокрема, в пункті 3 статті 2 Статуту ООН [11]. Відповідно до положень цього принципу члени Організації Об'єднаних Націй вирішують свої міжнародні спори мирними засобами таким чином, щоб не наражати на загрозу міжнародний мир та безпеку і справедливість. Держави повинні у зв'язку з цим прагнути до найскорішого та справедливого врегулювання своїх міжнародних спорів шляхом переговорів, обстеження, примирення, арбітражу, судового розгляду, звернення до регулярних органів або угодам чи іншим мирним засобам за власним вибором [16, с. 135].

Доктрина міжнародного права, відмічає М. Медведєва, вирізняє дипломатичні та судові (квазісудові), або примусові, засоби вирішення міжнародних спорів. До перших відносяться переговори, добрі послуги, посередництво, обстеження (слідчі комісії) та погоджувальні комісії [17, с. 179].

Процедури мирного вирішення спорів (дипломатичні) також закладені до міжнародних договорів про реадмісію осіб. Так, у статті 9 Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Соціалістичної Республіки В'єтнам про реадмісію громадян обох держав від 25 вересня 2007 року, відповідно до якої будь-який спір щодо тлумачення чи виконання цієї Угоди вирішується за допомогою консультацій між компетентними органами, а у разі, якщо згоди не може бути досягнуто, спір вирішується дипломатичними каналами [18]. Так само, відповідно до пункту 4 статті 12 Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації про реадмісію встановлено, що розбіжності щодо тлумачення і застосування положень цієї Угоди вирішуються Сторонами шляхом консультацій і переговорів [19].

Схожі положення закладені до більшості міжнародних договорів у сфері реадмісії осіб, що також мають безпосередній зв'язок з іншим, не менш важливим універсальним принципом міжнародного права – обов'язком держав співпрацювати одна з одною.

На універсальному рівні принцип співробітництва держав уперше був нормативно закріплений у Статуті ООН. Цей документ встановлює в ім'я досягнення цілей Організації обов'язок співробітництва як принципової основи взаємовідносин держав [10, с. 234–235]. Принцип зафіксований в усіх відомих нам реадмісійних угодах, а також імплементаційних та виконавчих протоколах до них.

Так, відповідно до преамбули Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Норвегія про реадмісію осіб від 13 лютого 2008 року, метою її укладання є намір зміцнювати співробітництво для більш ефективної боротьби з нелегальною імміграцією. При цьому, з метою здійснення моніторингу застосування цієї Угоди та підготовки пропозицій для внесення до неї змін договірні Сторони створюють Спільну експертну групу (стаття 15) [20]. Угодою між Кабінетом Міністрів України та Швейцарською Федеральною Радою про реадмісію осіб, які перебувають на територіях їх держав нелегально, від 13 лютого 2008 року передбачена окрема стаття 10 «Принципи співробітництва», відповідно до якої обидві держави будуть надавати одна одній під-

тримку щодо застосування та тлумачення цієї Угоди. Держави повинні регулярно інформувати одна одну про вимоги щодо імміграції громадян третіх країн. У разі виникнення розбіжностей у процесі тлумачення, застосування або виконання цієї Угоди проводяться консультації та взаємний обмін думками в усній чи письмовій формі між компетентними органами держав [21].

Одним з основоположних принципів сучасного міжнародного права, що закріплені у Статуті ООН та низці інших міжнародних документів, є принцип невтручання в справи, що входять у внутрішню компетенцію держав. На теперішній час, зауважила О. Довгань, актуальність цього принципу зростає у зв'язку із специфікою сучасних міжнародних відносин, що характеризуються зростанням кількості локальних конфліктів, транснаціональної злочинності, етнічної та релігійної нетерпимості, появою нових принципів міжнародного права, посиленням ролі загальнолюдських цінностей, таких, наприклад, як дотримання прав людини, демократія, охорона навколишнього середовища [22, с. 31]. Невтручання – це протиправна дія чи бездіяльність, що здійснюється однією державою, групою держав або міжнародною організацією, проти волі держави – жертви втручання з використанням засобів примусу як воєнного, так і невоєнного характеру, що порушують нормальний порядок міждержавних відносин і, таким чином, ставить під загрозу міжнародний мир та безпеку, спрямоване на зміну політики чи поведінку держави – жертви втручання у справи, що входять у його внутрішню компетенцію, або на отримання від неї будь-якого зиску [23, с. 3].

Л. Тимченко і В. Кононенко відмічають, що міжнародне право у принципі не регулює внутрішньодержавні відносини, тому держави і міжнародні організації не повинні втручатися у внутрішню компетенцію будь-якої держави [24, с. 101]. Положення, що відображають цей принцип, закладений у двосторонні міжнародні договори у сфері реадмісії осіб. Зокрема в преамбулі Угоди між Урядом Республіки Казахстан та Урядом Російської Федерації про реадмісію, учиненої 7 червня 2012 року в м. Астана, міститься положення щодо поваги суверенного права кожної з держав встановлювати відповідно до їх законодавства відповідальність за незаконну міграцію на їх територіях іноземних громадян і осіб без громадянства [25].

Т. Ківалова зауважує, що на перше місце у Статуті ООН у статті про принципи поставлений пункт, який говорить: «Організація заснована на принципі суверенної рівності всіх її членів» [26, с. 321]. Тобто принцип суверенної рівноправності є вихідним і багаторічно незмінним принципом міжнародного права, який займає особливе місце й у міграційній сфері, та покликаний, наголошує В. Василенко, забезпечувати рівноправне міждержавне співробітництво на недискримінаційних засадах незалежно від сфер такого співробітництва [27, с. 225].

Так, розглядаючи антидискримінаційні положення Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року, Н. Дрьоміна-Волок встановила, що, як передбачає стаття 12 Пакту, «кожному, хто законно перебуває на території будь-якої держави, належить, у межах цієї території, право на вільне пересування і свобода вибору місця проживання»; «кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи свою власну». Згадані

вище права не можуть бути об'єктом жодних обмежень, крім тих, які передбачені законом, які є необхідними для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення або прав та свобод інших і є сумісними з іншими правами, визначеними в Пакті [28, с. 205]. Комітет з прав людини в Зауваженні загального порядку № 27 (1999) підкреслив, що обмеження прав, закріплених у пунктах 1 і 2 статті 12, за допомогою проведення будь-яких відмінностей, наприклад, за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного або соціального походження, майна, народження чи іншого статусу, являє явне порушення Пакту [29].

У Пакті не визнається право іноземців в'їжджати на територію держави-учасниці або проживати на ній. Загалом, вирішення питання про те, кого вона бажає допускати на свою територію, є прерогативою держави. Водночас, загальне правило полягає в тому, що кожне з прав, встановлених в Пакті, має бути гарантовано без дискримінації між громадянами та іноземцями. На іноземців поширюється загальна вимога недискримінації стосовно прав, гарантованих у Пакті, згідно з положеннями статті 2. Ця гарантія поширюється як на громадян, так і на іноземців [28, с. 206].

Через свою участь в міжнародному правопорядку держави визнають також такий його основний принцип, як сумлінне (добросовісне) виконання зобов'язань, що розвився з міжнародно-правового звичаю *acta sunt servanda* (угоди повинні виконуватися). Як слушно відмічає О. Київець, цей принцип відіграє ключову роль у формуванні сучасного міжнародного правопорядку, а міжнародне право взагалі перестане без нього існувати [30, с. 21]. Про його загальне визнання прямо вказано у Віденській конвенції про право міжнародних договорів 1969 року, Віденській конвенції про право міжнародних договорів між державами і міжнародними організаціями, або між міжнародними організаціями 1986 року, це підтверджується рішеннями міжнародних судових установ, практикою держав та міжнародних організацій [31, с. 19].

Такий принцип знаходить своє відображення також у численних двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорах у сфері реадмісії осіб. Зокрема абзацом першим Спільної декларації стосовно технічного та фінансового забезпечення до Угоди між Україною та ЄС про реадмісію осіб відзначено, що «обидві Сторони погоджуються виконувати цю Угоду на основі принципів спільної відповідальності, солідарності й рівноправного партнерства в управлінні міграційними потоками між Україною та ЄС» [32, с. 84].

Зміст принципу поваги прав людини та основоположних свобод у формулювання Заключного акта Ради з питань безпеки та співробітництва в Європі припускає, зокрема, таке: «Держави – учасниці, на території яких є національні меншини, будуть поважати право осіб, які до них належать, на рівність перед законом буде користуватися правами людини та основоположними свободами та будуть таким чином захищатись їх законні інтереси у цій сфері» [30, с. 194–195].

Зазначений принцип є одним з основних і найбільш часто згадуваних принципів у багато- та двосторонніх міжнародних реадмісійних угодах, що вимагає від держав не лише утримуватися від порушень прав людини, але й

покладає позитивні зобов'язання щодо забезпечення таких прав та ефективного захисту. Зокрема, преамбулами угод про реадмісію осіб, укладеними між Кабінетом Міністрів України та відповідно урядами Норвегії [20], Данії [32, с. 102], Ісландії [33] тощо, закладені положення щодо визнання необхідності дотримання прав і свобод людини.

Зрештою, принципом, без якого взагалі не може існувати інститут реадмісії осіб, є принцип непорушності державних кордонів і територіальної цілісності держав. М. Глух відмічає, що сучасне міжнародне право забороняє насильницьке захоплення чужих територій, порушення державних кордонів, використання території будь-якої держави без її згоди [34, с. 376].

Цей принцип має у своєму змісті обов'язок держав дотримуватися існуючої лінії кордону на місцевості: не допускати довільного переміщення лінії кордону на місцевості та його перетинання без відповідного дозволу або поза установлених правил. Право контролювати перетинання її кордону особами і транспортними засобами є правом кожної суверенної держави [35, с. 92].

Зважаючи на свій суверенітет і, зокрема, територіальне верховенство, кожна держава, наголошує М. Баймуратов, вправі самостійно встановлювати порядок перетинання її кордону громадянами, транспортом і вантажами (видання національного закону про державний кордон) або такий порядок установлюється за згодою зацікавлених держав з урахуванням загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права (міжнародний договір про правовий режим державного кордону між суміжними державами) [36, с. 39]. Аналогічний підхід стосується міжнародних договорів у сфері реадмісії. При цьому зазначений принцип передусім виконує інструментальну роль для поширення територіальної юрисдикції держави на реадмісійні відносини та їх учасників, які перебувають на території тієї чи іншої держави.

Так, реадмісія осіб як інститут міжнародного міграційного права є процедурою приймання-передавання або транзитного перевезення осіб, які відповідно до законодавства держави-передавача (транзитера) нелегально прибули або перебувають на її території (нелегальних мігрантів). Крім того, обов'язковою ознакою, особливо під час застосування прискореної процедури реадмісії, є наявність підтвердженого факту незаконного перетинання особою, яка підлягає реадмісії, державного кордону відповідної держави. Також слід відмітити, що кожною відомою нам угодою про реадмісію осіб чи відповідним імплементаційним (виконавчим) протоколом до них закріплена вимога щодо передавання осіб, реадмісію яких погоджено, саме в пунктах пропуску через державний кордон, а також, здебільшого, визначається їх виключний перелік.

Висновки. Таким чином, до міжнародно-правових відносин у сфері реадмісії осіб можуть бути застосовані всі основні загальноновизнані принципи міжнародного права. Як слушно зауважив професор В. Василенко, незважаючи на те, що кожен з основних принципів, пронизує всі елементи системи міжнародного права, проте має свою особливу сферу дії [27, с. 225]. Саме тому перспективою подальшого розвитку досліджень у цьому напрямі є визначення спеціальних принципів інституту реадмісії осіб, що ґрунтуватимуться на загальних засадах міжнародного права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародне право. Основи теорії: [підручник] / [В.Г. Буткевич, В.В. Мицик, О.В. Задорожній]; за ред. В.Г. Буткевича. – К. : Либідь, 2002. – 608 с.
2. *Рулько Е.Т.* Особенности системного развития международного права в современных условиях / Е.Т. Рулько // Вестник Киевского университета. Серия: Международные отношения и международное право. – 1982. – Вып. 15. – С. 12.
3. *Кориневич А.* Принципи міжнародного освітнього права / Антон Кориневич // Український часопис міжнародного права. – 2014. – № 1–2. – С. 92–98.
4. *Акуленко В.І.* Міжнародне право охорони культурних цінностей та його імплементація у внутрішньому праві України: [монографія] / В.І. Акуленко. – К. : Юстініан, 2013. – 608 с.
5. *Мовчан А.П.* Международный порядок / А.П. Мовчан. – М. : Ин-т гос-ва и права РАН, 1996. – 103 с.
6. *Кориневич А.О.* Про галузеві принципи міжнародного енергетичного права / А.О. Кориневич // Актуальні проблеми політики. – 2012. – Вип. 45. – С. 121–130.
7. *Радзівілл О.А.* Загальноправові принципи як джерела міжнародного економічного права / О.А. Радзівілл // Юридична наука. – 2014. – № 2. – С. 54–66.
8. *Тимченко Л.Д.* Международное право: основные отрасли, институты, нормы: [учеб. пос.] / Л.Д. Тимченко, Л.А. Тимченко. – Ирпень: Нац. акад. ГНС Украины, 2004. – 282 с.
9. *Цветков А.А.* Применение общепризнанных принципов и норм международного права, направленных на борьбу с транснациональной преступностью: [монография] / А.А. Цветков. – М. : Юрлитинформ, 2012. – 192 с.
10. *Дмитрієв А.І.* Міжнародне публічне право: [навч. посіб.] / А.І. Дмитрієв, В.І. Муравйов; відп. ред.: Ю.С. Шемшученко, Л.В. Губерський. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – 640 с.
11. Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice // Treaties and Other International Agreements of the United States of America, 1776–1949 / Compiled under the direction of Charles I. Bevans. – Vol. 3: Multilateral Agreement 1931–1945. – Washington, D.C.: Dept. of State: U.S. G.P.O., 1969. – 1430 p. – P. 1153–1195.
12. Міжнародне публічне право: [підручник] / [В.М. Репецький, В.М. Лисик, М.М. Микієвич та ін.]; за ред. В.М. Репецького. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2012. – 437 с.
13. Kellogg-Briand Pact 1928 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.uni-marburg.de/icwc/dateien/briandkelloggact.pdf>.
14. Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations [Electronic resource]. – Mode of access: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2625\(XXV\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2625(XXV)).
15. Agreement between the European Community and Ukraine on the readmission of persons [Electronic resource]. – Mode of access: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2007_332_R_0046_01.
16. *Толстых В.Л.* Курс международного права: [учебник] / В.Л. Толстых. – М. : Волтерс Клувер, 2009. – 1056 с.
17. *Медведева М.О.* Теоретичні та практичні аспекти реалізації міжнародно-правових норм у галузі охорони навколишнього середовища / М.О. Медведева. – К. : Фенікс, 2012. – 484 с.

18. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Соціалістичної Республіки В'єтнам про реадмісію громадян обох держав: Міжнародна угода від 25.09.2007 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 30. – Ст. 1030.

19. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації про реадмісію: Міжнародна угода від 22.10.2012 // ВВР. – 2012. – № 73. – Ст. 2727.

20. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Норвегія про реадмісію осіб: Міжнародна угода від 13.02.2008 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 57. – Ст. 2270.

21. Угода між Кабінетом Міністрів України та Швейцарською Федеральною Радою про реадмісію осіб, які перебувають на територіях їх держав нелегально: Міжнародна угода від 11.07.2003 // ВВР. – 2004. – № 38. – Ст. 478.

22. *Довгань Е.* К вопросу о соотношении принципа невмешательства во внутренние дела государств и государственного суверенитета / Е. Довгань // Белорусский журнал международного права и международных отношений. – 2002. – № 3. – С. 31–36.

23. *Довгань Е.К.* вопросу о правомерности вооруженных антитеррористических мер в контексте принципа невмешательства во внутренние дела государств / Е. Довгань // Белорусский журнал международного права и международных отношений. – 2003. – № 3. – С. 3–12.

24. *Тимченко Л.Д.* Міжнародне право: [підручник] / Л.Д. Тимченко, В.П. Кононенко. – К.: Знання, 2012. – 631 с.

25. Соглашение между Правительством Республики Казахстан и Правительством Российской Федерации о реадмиссии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31208345#pos=1;-123.

26. *Ківалова Т.С.* Розвиток міжнародно-правових принципів в епоху глобалізації / Т.С. Ківалова // Актуальні проблеми держави і права. – 2009. – Вип. 49. – С. 318–325.

27. *Василенко В.А.* Основы теории международного права / В.А. Василенко. – К.: Вища школа, 1988. – 288 с.

28. *Дрьоміна-Волок Н.В.* Концепція расової дискримінації у міжнародному праві: дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.11 «Міжнародне право» / Н.В. Дрьоміна-Волок; НУ «ОЮА». – Одеса, 2015. – 531 с.

29. United Nations. International covenant on civil and political rights. Human Rights Committee. General Comment No. 27: Freedom of movement (Art. 2): 02.11.1999. – UN Doc. CCPR/C/21/Rev.1/Add.9.

30. *Київець О.В.* Джерела міжнародного права: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.11 «Міжнародне право» / О.В. Київець; Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К., 2012. – 36 с.

31. *Задорожній О.В.* Нормативний зміст принципу добросовісного виконання міжнародних зобов'язань у сучасному міжнародному праві / О.В. Задорожній // Право і суспільство. – 2015. – № 4 (4). – С. 13–21.

32. Міграційне законодавство України: реадмісія осіб. – К.: Міжнародна організація з міграції, 2015. – 236 с.

33. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Ісландії про реадмісію осіб: Міжнародна угода від 25.09.2013 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 25. – Ст. 1016.

34. *Глух М.В.* Територія держави / М.В. Глух // Мала енциклопедія міжнародного права / [В.М. Денисов, О.В. Чернецька, М.В. Глух та ін.]; за заг. ред. Ю.Л. Бошицького. – К.: Кондор, 2013. – 440 с.

35. Курс международного права [в 7 т.]. – Т. 2: Основные принципы международного права / [Г.В. Игнатенко, В.А. Карташкин, Б.М. Клименко и др.]; отв. ред. И.И. Лукашук. – М. : Наука, 1989. – 240 с.

36. *Баймуратов М.О.* Міжнародне право: [підручник] / М.О. Баймуратов. – Суми: Університетська книга; Одеса: Астропринт, 2006. – 424 с.

REFERENCES

1. Mizhnarodne pravo. Osnovy teorii: [pidruchnyk] / [V.H. Butkevych, V.V. Mytsky, O.V. Zadorozhnii]; za red. V.H. Butkevycha. – K. : Lybid, 2002. – 608 s.

2. *Rul'ko E.T.* Osobennosti sistemnogo razvitiya mezhdunarodnogo prava v sovremennykh usloviyakh / E.T. Rul'ko // Vestnik Kievskogo universiteta. Seriya: Mezhdunarodnye otnosheniya i mezhdunarodnoe pravo. – 1982. – Vyp. 15. – S. 12.

3. *Korynevych A.* Pryntsypy mizhnarodnoho osvithnoho prava / Anton Korynevych // Ukrainskyi chasopys mizhnarodnoho prava. – 2014. – № 1–2. – S. 92–98.

4. *Akulenko V.I.* Mizhnarodne pravo okhorony kulturnykh tsinnosti ta yoho implementatsiia u vnutrishnomu pravi Ukrainy: [monohrafiia] / V.I. Akulenko. – K. : Yustinian, 2013. – 608 s.

5. *Movchan A.P.* Mezhdunarodnyj pravoporjadok / A.P. Movchan. – M. : In-t gosva i prava RAN, 1996. – 103 s.

6. *Korynevych A.O.* Pro haluzevi pryntsypy mizhnarodnoho enerhetychnoho prava / A.O. Korynevych // Aktualni problemy polityky. – 2012. – Vyp. 45. – S.121–130.

7. *Radzivil O.A.* Zahalnopravovi pryntsypy yak dzherela mizhnarodnoho ekonomichnoho prava / O.A. Radzivil // Yurydychna nauka. – 2014. – № 2. – S. 54–66.

8. *Timchenko L.D.* Mezhdunarodnoe pravo: osnovnye otrjasli, instituty, normy: [ucheb. pos.] / L.D. Timchenko, L.A. Timchenko. – Irpen': Nac. akad. GNS Ukrainy, 2004. – 282 s.

9. *Cvetkov A.A.* Primenenie obshhepriznannykh principov i norm mezhdunarodnogo prava, napravlennykh na bor'bu s transnatsional'noy prestupnost'ju: [monografija] / A.A. Cvetkov. – M. : Jurlitinform, 2012. – 192 s.

10. *Dmytriiev A.I.* Mizhnarodne publichne pravo: [navch. posib.] / A.I. Dmytriiev, V.I. Muraviov; vidp. red.: Yu.S. Shemshuchenko, L.V. Huberskyi. – K. : Yurinkom Inter, 2000. – 640 s.

11. Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice // Treaties and Other International Agreements of the United States of America, 1776–1949 / Compiled under the direction of Charles I. Bevans. – Vol. 3: Multilateral Agreement 1931–1945. – Washington, D.C.: Dept. of State: U.S. G.P.O., 1969. – 1430 p. – P. 1153–1195.

12. Mizhnarodne publichne pravo: [pidruchnyk] / [V.M. Repetskyi, V.M. Lysyk, M.M. Mykiiievych ta in.]; za red. V.M. Repetskoho. – 2-he vyd., ster. – K. : Znannia, 2012. – 437 s.

13. Kellogg-Briand Pact 1928 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.uni-marburg.de/icwc/dateien/briandkelloggact.pdf>.

14. Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations [Electronic resource]. – Mode of access: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2625\(XXV\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2625(XXV)).

15. Agreement between the European Community and Ukraine on the readmission of persons [Electronic resource]. – Mode of access: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2007_332_R_0046_01.

16. *Tolstyh V.L.* Kurs mezhdunarodnogo prava: [uchebnik] / V.L. Tolstyh. – M. : Volters Kluver, 2009. – 1056 s.
17. *Medvedieva M.O.* Teoretychni ta praktychni aspekty realizatsii mizhnarodno-pravovykh norm u haluzi okhorony navkolyshnoho seredovyscha / M.O. Medvedieva. – K. : Feniks, 2012. – 484 s.
18. Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Sotsialistychnoi Respubliki Vietnam pro readmisiuu hromadian obokh derzhav: Mizhnarodna uhoda vid 25.09.2007 // Ofitsiyni visnyk Ukrainy. – 2009. – № 30. – St. 1030.
19. Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Rosiiskoi Federatsii pro readmisiuu: Mizhnarodna uhoda vid 22.10.2012 // VVR. – 2012. – № 73. – St. 2727.
20. Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Korolivstva Norvehiia pro readmisiuu osib: Mizhnarodna uhoda vid 13.02.2008 // Ofitsiyni visnyk Ukrainy. – 2011. – № 57. – St. 2270.
21. Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Shveitsarskoiu Federalnoiu Radoiu pro readmisiuu osib, yaki perebuvaiut na terytoriiakh yikh derzhav nelehalno: Mizhnarodna uhoda vid 11.07.2003 // VVR. – 2004. – № 38. – St. 478.
22. *Dovgan' E.K.* voprosu o sootnoshenii principa nevmeshatel'stva vo vnutrennie dela gosudarstv i gosudarstvennogo suvereniteta / E. Dovgan' // Belorusskij zhurnal mezhdunarodnogo prava i mezhdunarodnyh otnoshenij. – 2002. – № 3. – S. 31–36.
23. *Dovgan' E.K.* voprosu o pravomernosti vooruzhennykh antiterroristicheskikh mer v kontekste principa nevmeshatel'stva vo vnutrennie dela gosudarstv / E. Dovgan' // Belorusskij zhurnal mezhdunarodnogo prava i mezhdunarodnyh otnoshenij. – 2003. – № 3. – S. 3–12.
24. *Tymchenko L.D.* Mizhnarodne pravo: [pidruchnyk] / L.D. Tymchenko, V.P. Kononenko. – K. : Znannia, 2012. – 631 s.
25. Soglashenie mezhdru Pravitel'stvom Respubliki Kazahstan i Pravitel'stvom Rossijskoj Federacii o readmissii [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31208345#pos=1;123.
26. *Kivalova T.S.* Rozvytok mizhnarodno-pravovykh pryntsyviv v epokhu hlobalizatsii / T.S. Kivalova // Aktualni problemy derzhavy i prava. – 2009. – Vyp. 49. – S. 318–325.
27. *Vasilenko V.A.* Osnovy teorii mezhdunarodnogo prava / V.A. Vasilenko. – K. : Vyscha shkola, 1988. – 288 s.
28. *Dromina-Volok N.V.* Kontseptsiiia rasovoi dyskryminatsii u mizhnarodnomu pravi: dys. ... d-ra yuryd. nauk: spets. 12.00.11 «Mizhnarodne pravo» / N.V. Dromina-Volok; NU «OYuA». – Odesa, 2015. – 531 s.
29. United Nations. International covenant on civil and political rights. Human Rights Committee. General Comment No. 27: Freedom of movement (Art. 2): 02.11.1999. – UN Doc. CCPR/C/21/Rev.1/Add.9.
30. *Kyivets O.V.* Dzherela mizhnarodnogo prava: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk: spets. 12.00.11 «Mizhnarodne pravo» / O.V. Kyivets; In-t zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. – K., 2012. – 36 s.
31. *Zadorozhnyi O.V.* Normatyvnyi zmist pryntsyvu dobrosovisnogo vykonannia mizhnarodnykh zoboviazan u suchasnomu mizhnarodnomu pravi / O.V. Zadorozhnyi // Pravo i suspilstvo. – 2015. – № 4 (4). – S. 13–21.
32. Mihratsiine zakonodavstvo Ukrainy: readmisiia osib. – K. : Mizhnarodna orhanizatsiia z mihratsii, 2015. – 236 s.

33. Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Islandii pro readmisiuu osob: Mizhnarodna uhoda vid 25.09.2013 // Ofitsiyni visnyk Ukrainy. – 2016. – № 25. – St. 1016.

34. Hlukh M.V. Terytoriia derzhavy / M.V. Hlukh // Mala entsyklopediia mizhnarodnogo prava / [V.M. Denysov, O.V. Chernetska, M.V. Hlukh ta in.]; za zah. red. Yu.L. Boshytskoho. – K. : Kondor, 2013. – 440 s.

35. Kurs mezhdunarodnogo prava [v 7 t.]. – T. 2: Osnovnye principy mezhdunarodnogo prava / [G.V. Ignatenko, V.A. Kartashkin, B.M. Klimenko i dr.]; otv. red. I.I. Lukashuk. – M. : Nauka, 1989. – 240 s.

36. *Vaimuratov M.O.* Mizhnarodne pravo: [pidruchnyk] / M.O. Vaimuratov. – Sumy: Universytetska knyha; Odesa: Astroprynt, 2006. – 424 s.

Олійник С.М. Основні загальновизнані принципи міжнародного права як базис реадмісії осіб

У статті проаналізовано положення деяких угод про реадмісію осіб стосовно їх відповідності основним загальновизнаним принципам міжнародного права. Встановлено, що до міжнародно-правових відносин у сфері реадмісії осіб можуть бути застосовані всі принципи міжнародного права.

Ключові слова: реадмісія осіб, принципи міжнародного права, міграція.

Олейник С.Н. Основные общепризнанные принципы международного права как базис реадмиссии лиц

В статье осуществлен анализ положений некоторых соглашений о реадмиссии лиц на предмет их соответствия основным общепризнанным принципам международного права. Установлено, что к международно-правовым отношениям в сфере реадмиссии лиц могут быть применены все принципы международного права.

Ключевые слова: реадмиссия лиц, принципы международного права, миграция.

Oliinyk S. Main Generally Recognized Principles of the International Law as a Basis for the Readmission of Persons

In this article, provisions of some readmission agreements are analyzed on their coherence to basic generally recognized principles of the international law. It is found out that all such principles can be applied to international legal relations in the field of the readmission of persons.

Keywords: Readmission of Persons; Principles of the International Law; Migration

Стаття надійшла до редакції 10.12.2016.